

anna.vuopala@minedu.fi

Tekijänoikeusjärjestelmän arviointia ja kehittämistä koskeva lausunto
Tekijänoikeuden suuntaviivoja – keskustelumuistio
Opetusministeriön työryhmämuistoita ja selvityksiä 2007:18

Suomen kääntäjien ja tulkkien liitto – Finlands översättar- och tolkförbund ry esittää lausuntonaan *Tekijänoikeuden suuntaviivoja keskustelumuistioon 2007:18* kunnioittaen seuraavaa:

Yleistä

Tekijänoikeuslainsäädännön peruslähdekohta on suojata luomistyötä kaikissa sen olomuodoissa siltä osin kuin kyse on kirjallisesta tai taiteellisesta tuotannosta lain tarkoittamalla tavalla. Tekijänoikeuslaki on kestänyt toistaiseksi tyydyttävällä, osin kiitettävällä tavalla teknisessä toimintaympäristössä tapahtuneet muutokset ja asenneympäristön paineet.

Tekijänoikeusjärjestöt ja muut tekijöitä edustavat organisaatiot ovat kuitenkin joutuneet ponnistelemaan oikeuksiensa säilymisen puolesta useiden uudistusten yhteydessä. Kaikessa tulevassakin lainsäädäntötyössä tulee lähtökohtana olla lain alkuperäinen tarkoitus, tekijän ja tekijyyden suojaaminen, jolla taataan tekijöille asianmukainen elanto teostensa käyttämisestä. Tämä ei ole nykyään itsestään selvää, sillä useasti tekijän vastapuolena oikeuksista neuvoteltaessa on suuryritys, jonka resurssit ja taloudellinen asema tekevät siitä täysin ylivertaisen neuvottelukumppanin. Neuvotteluasetelma on siis epätasapainoinen. Tekijänoikeuslain kohtuullisuussäännöstä ei liene siihen koskaan edes sovellettu. Säännös on siis käytännössä jäänyt vaille merkitystä.

Tekninen kehitys ja teosten digitaalinen jakelu ovat johtaneet ja johtavat jatkossakin yhä enemmän siihen, että teoksia hyödynnetään kasvavassa määrin tietoverkkoympäristössä. Tekninen kehitys ei kuitenkaan saa johtaa siihen, että varsinaisten luovuutta työkseen harjoittavien henkilöiden oikeuksia poljetaan teknisen kehityksen varjolla. Tekniikan kehittyessä on lainsäädännöllisesti ja sopimustasolla pidettävä huoli siitä, että tekijänoikeuksien peruslähdekohdat ja oikeuksien kunnioittaminen säilyvät ennallaan.

Asenneympäristössä on tapahtunut analogisesta digitaaliseen maailmaan siirryttäessä selkeä muutos. Suuntaus on kielteinen ja aggressiivinen. Teknisten suojakeinojen säätäminen auttaa siinä, että teosten digitaalinen jakelu on hallittavissa. Vaikka suojakeinot on säädetty tekijänoikeutta suojaaviksi välillisiksi keinoiksi, niiden merkitys on suurin tekijänoikeusteollisuuden taloudellisten etujen suojaamiselle. Säännökset kirjoitetaan teknisesti tekijän oikeuksien suojaksi, mutta syy on lakitekniinen. Jatkossa rajoitussäännöksiä ei ole syytä lisätä jo ennestään vaikeaselkoisen lainsäädännön huomioon ottaen.

Oikeuksien ajaminen tuomioistuimissa on ongelmallista. Oikeudenkäyminen on kallista, hidasta ja lopputuloksen ennustettavuus heikko. Se johtunee pääosin tuomioistuinmenettelyn omista ongelmista ja erityisosaamisen puutteesta. Tekijänoikeusneuvoston toiminta ei nykyisessä muodossaan vastaa tarpeeseen riittävästi, ja sen ratkaisut heijastavat yhteiskunnallista keskustelua ja arvo maailmaa enemmän kuin varsinaisen tekijänoikeuslain tulkintaa. Jatkossa erilaista kollektiivisopi mista lienee välttämätöntä lisätä ja kehittää. Sopimuslissenssijärjestelmän avulla osa tavoitteesta voitaisiin saavuttaa kustannustehokkaasti.

Tekijänoikeuslain kokonaisuudistus on tavoite. Nykyistä vaikeaselkoista lakia paikkaamalla ongelmat vain lisääntyvät. Tekijänoikeussektorin merkitys yhteiskunnallisessa kehityksessä, sen kasvu ja kansantaloudellinen vaikutus on huomattava. Siitä syystä myös asioiden valmisteluun tulee resursoida riittävät voimavarat. Lainsäädännön tavoitteet saavutetaan parhaiten, jos tekijänoikeusasioiden valmistelu säilytetään opetusministeriössä sen voimavaroja lisäämällä. Tätä näkökantaa tukee erityisesti tekijänoikeuden kansainvälinen ulottuvuus ja Suomen suuri merkitys aikaisemmissä kansainvälisissä valmisteluprojekteissa. On myös tärkeää säilyttää valmistelutyössä tiedollinen ja taidollinen jatkuvuus. Kansainväliset kokemukset osoittavat, että henkilövaihtuvuus saattaa aiheuttaa ongelmia jo voimaansaatettujen direktiivien tulkinnassa.

Lausunnonantajan vastaukset opetusministeriön kysymyksiin soveltuvin osin ovat liitteenä. Ne on esitetty muistiossa olevassa järjestyksessä ja niissä on säilytetty yleiset otsikot ja varsinaiset kysymykset sellaisinaan lukemisen helpottamiseksi.

Suomen kääntäjien ja tulkkien liitto – Finlands översättar- och tolkförbund ry

Kajamari Sivill
puheenjohtaja

2.1 YLEISIÄ SUUNTAVIIVOJA JA KYSYMYKSIÄ

2.1.1 Mikä tekijänoikeus on?

- [1] Ovatko tekijänoikeuslain säännökset aiheuttaneet ongelmia sananvapaudelle? Millaisia ne ovat ja millaisissa tapauksissa niitä esiintyy?

Omistusoikeus ja tekijänoikeus mainitaan perustuslaissa samoin kuin ilmaisuvapaus. Mitään syytä näiden perusoikeuksien uudelleen määrittelyyn ei ole. On perusteltua, että oikeudet ovat saman arvoisia ja suojattuja; tähän asetelmaan ei tarvitse puuttua. Käytännössä sananvapaus ja tekijänoikeus eivät ole vastakkain, vaan kyse on enemminkin teorian tasolla liikkuvasta pohdiskelusta. Ideat, tiedot, teorit ym. eivät nauti tekijänoikeussuojaa. Tavallisten kansalaisten käsitys siitä, mitä tekijänoikeudella suojataan, on usein täysin erheellinen. Tekijänoikeus ei vaikeuta kansalaisten tavannaista tiedon vastaanottamista. Hyväksytäänhän yleisesti esimerkiksi se, että lehtien tilaamisesta maksetaan..

- [2] Ovatko tekijänoikeuslain säännökset aiheuttaneet vaikeuksia tiedon saannille tieteen teossa, luovassa / taiteellisessa työssä tai innovaatiotoiminnassa, tai muussa tiedon saannissa?

Vaikeudet eivät yleensä johdu tekijänoikeuslain säännöksistä vaan siitä, ettei tekijää tai oikeudenhaltijoita tavoiteta. Verkkoaineiston osalta olisi jatkossa toivottavaa, että luotaisiin käytäntö, jota noudattamalla teosten tekijät ja muut oikeudenhaltijat käyvät ilmi riittävän selvästi.

2.2.3 Teknologiakehityksen vaikutukset

- [3] Millainen vaikutus markkinakehityksellä ja liiketoimintamallien kehityksellä tulisi olla lainsäädäntöön? Mikä osuus jää liiketoiminnan riskille?

Markkinakehitys ratkaisee ajan oloon myös liiketoimintamallien sisällön. Nykyisin lainsäädäntö on ajan tasalla esimerkiksi teknisten suojakeinojen osalta, liiketoimintakäytännöt sen sijaan ovat vasta muokkautumassa. Lainsäätäjän tulee seurata liiketoiminnan kehitystä. Tässäkään ei pidä unohtaa tekijänoikeuslain peruslähtökohtaa, luovan tekijän oikeuksien turvaamista. Liiketoiminta on aina luonteeltaan riskin ottamista, teoksen luominen taas on kulttuurin tekemistä.

- [4] Pitääkö lakia muokata tekniikan ja jakelun ehdoilla vai sisältöjen ehdoilla?

Tekijänoikeuslain lähtökohta tulee ottaa huomioon kaikessa lainsäädäntötyössä. Liiketoiminnan takaaminen on arvoltaan toisella sijalla, kuten asian luonteesta johtuu. Tekniikka taas on puhtaasti väline, joka on arvoneutraali.

- [5] Tuleeko suojatun aineiston taloudellisesta hyödyntämisestä aina suorittaa korvaus tekijälle? Miten muut käytön ehdot vaikuttavat asiaan?

Tekijänoikeuslain lähtökohtana on tekijälle kuuluva yksinoikeus päättää teoksen kappaleen valmistamisesta ja saattamisesta yleisön saataville. Tämä periaate on luovuttamaton. Sen toteuttamiseen parhaiten sopivan mallin ratkaisevat käytännöllisyysseikat.

2.2.4 Tekijänoikeudesta esitetty kritiikki

- [6] Miten tiukka lainsäädännön tulisi olla? Pitääkö sitä heikentää vai vahvistaa?

Lainsäädännön perusperiaatteet on yleisesti hyväksytty Suomessa ja kansainvälisesti. Tarvetta lainsäädännön heikentämiseen ei ole, ellei valtio halua osallistua tekijöiden elinkustannuksiin muulla tavoin. Valtaosa tekijöistä ei kuulu hyvin ansaitsevaan kansanosaan.

- [7] Pitäisikö teknisten suojausten oikeudellisesta suojauksesta luopua?

Tässä vaiheessa ei ole tarvetta asiantilan muuttamiseen. Käytännöt ovat vasta muotoutumassa. Tiukka tekninen suojaus ei estä liiketoimintamallien syntyä vaan helpottaa sitä.

- [8] Onko tekijänoikeuden painopiste liikaa tekijöiden oikeuksissa? Vai onko se liikaa tuottajien ja kustantajien, siis teollisuuden oikeuksissa?

Nykyinen suuntaus on viemässä painopistettä tuottajien, kustantajien ja teollisuuden suuntaan.

Tämän kehityksen kuluttajissa synnyttämät aggressiot suuntautuvat kuitenkin usein väärään kohteeseen eli itse tekijään. Teollisuuden aseman parantaminen tiettyyn rajaan saakka on hyväksyttävissä, mutta vain jos tekijän todellinen neuvotteluasema samalla turvataan.

- [9] Eikö tekijänoikeuden tasapainoa pidä jatkuvasti säätää myös rajoituksilla? Mitkä seikat tähän vaikuttavat?

Tekijänoikeuden perusperiaatteet ovat toimivat. Pysyvään tasapainoon ei päästä alituisella lainsäädännön muuttamisella kulloisiakin trendejä vastaavaksi. Tasapaino syntyy sopimuskäytäntöjen myötä. Erityisesti on syytä muistaa, että tekijän neuvotteluasema on huomattavasti heikompi kuin teollisuuden.

- [10] Meneekö suomalainen sopimuslissenssijärjestelmä liian pitkälle?

Sopimuslissenssijärjestelmä helpottaa ja tasapainottaa yksittäisen tekijän asemaa suhteessa teoksen käyttäjään. Järjestelmä on kannatettava; sen ei voida sanoa menevän liian pitkälle etenkään, kun kaikki mahdollisuudet eivät ole vielä käytössä. Tavoitteena on pidettävä mahdollisimman yksinkertaista järjestelmää, joka takaa asianmukaiset käyttöluvut ja tekijöille kohtuulliset korvaukset. Valokopiointijärjestelmä on toiminut hyvin jo 30 vuotta.

- [11] Tuleeko Suomen tekijänoikeuslakiin ottaa – ja millainen – työsuhteessa syntyneiden teosten oikeuksien siirtymistä koskeva erityissäännös (tietokoneohjelmia ja tietokantoja koskevien säännösten lisäksi)?

Työsuhteessa syntyneiden teosten tekijänoikeuksia koskevaa lainsäädäntöä on valmisteltu useaan otteeseen, mutta sopua ei ole syntynyt. Lainsäätäjän pakottava olettamassäänös tuskin ratkaisisi ongelmia. Tietokoneohjelmien erityisasema johtuu aivan eri syistä; tulkintaa ei tule laajentaa. Parhaaseen tulokseen päästään osapuolten keskinäisissä neuvotteluissa.

- [12] Pitäisikö ”saman yleisön periaate” kirjata lakiin?

Periaatteen kirjaamiseen lakiin ei ole tarvetta eikä syytä. Nykyisen lain säännökset mahdollistavat neuvottelun siitä, kuinka laajalle yleisölle ja millä tekniikalla teosta levitetään.

- [13] Miten määritellään kielletyn ja rangaistavan raja?

Tekijänoikeuden loukkaustapaukset ovat tuomioistuimissa ongelmallisia juuri rajanveto-ongelmien vuoksi. Oikeuskäytännössä rajanveto on ollut horjuvaa aina korkeinta oikeutta myöten. On toivottavaa, että rangaistavan menettelyn määrittystä tarkennetaan.

2.3 LAINSÄÄDÄNNÖN JATKUVA UUDISTUS

- [14] Onko tekijänoikeus oikeutena aikansa elänyt? Kuinka paljon ja mitä on muuttunut? Ovatko perusteet kohdallaan? Tarvitaanko täysrevisio?

Tekijänoikeus on toiminut kansallisesti ja kansainvälisesti useita vuosikymmeniä. Sen periaatteisiin ei ole syytä puuttua tänäkään teknisen kehitysjakson aikana. Analoginen maailma on toimintaympäristönä erilainen, mutta varsinaiset peruskäsitteet kestävät teosten digitaalisuuden varsin hyvin.

Lainsäädäntöteknisesti tekijänoikeuslaki kaipaa kokonaisremonttia: lain tulisi olla selvempi, helpommin luettava ja ymmärrettävä. Etenkin useat nykyiset viittaussäännökset ovat vaikeaselkoisia.

- [15] Ovatko käsitteet ajan tasalla?

Varsinaiset käsitteet ovat myös kestäneet aikaa hyvin, eikä niiden muokkaamiseen ole tarvetta. Lähtökohtanaan on ihmisen luoma teos ja siihen liittyvät tekijälle kuuluvat oikeudet.

- [16] Olisiko tarvittavat uudistukset mahdollista toteuttaa vaiheittain esimerkiksi siten, että ensin tehtäisiin uudelleen numerointi ja säännösten uudelleen järjestely ja vasta sitten sisällöllisiä uudistuksia?

Se on yksi mahdollisuus ja parantaisi lain logiikkaa. Kannatamme kuitenkin kokonaisuudistusta. Kaksivaiheinen uudistusprosessi siirtäisi nyt tarvittavat muutokset kauas tulevaisuuteen.

- [17] Millaisin menetelmin erilaisten sisältöratkaisujen vaikutuksia voidaan arvioida?

Sisältöratkaisujen vaikutuksia tulee arvioida lausuntojen perusteella. Uudistetun lain rakenne ja uudet sisällölliset vaihtoehdot tulee "avata".

- [18] Millaista liikkumavaraa kansainvälisiin sopimusmääräyksiin ja yhteisöainsäädäntöön sisältyy?

Lausunnonantajalle tärkeissä asioissa on käsittääksemme liikkumavaraa. Kaikkein kipein ongelma on täysin epäsuhtainen neuvotteluasema teollisuuden ja muiden suurten toimeksiantajien kanssa. Lainsäädäntöön tulisi liittää tasapainottava menettely kohtuullisen korvauksen varmistamiseksi sopimustilanteessa.

Suomen kääntäjien ja tulkkien liitto – Finlands översättar- och tolkförbund ry

- [19] Millainen rooli julkisella vallalla tulisi olla? Sitovia toimia vai toimijoille toimintavapautta? Hyviä palveluja, arm's length -etäisyydeltä vai lisää sääntelyä?

Julkisen vallan on turvattava tekijöille sellainen neuvotteluasema, joka säilyttää ja parantaa heidän oikeuksiaan ja mahdollisuuksiaan ansaita elantonsa. Neuvotteluasemien epätasapaino on jatkuvasti paheneva ongelma. Toimintavapaus on hyvä asia, mutta tasapaino ei synny itsestään, kun osapuolten toimintaedellytykset ovat näinkin erilaiset. Siihen tarvitaan lainsäädännön selkeä tuki.

2.4 PERIAATTEELLISIA LÄHTÖKOHTIA

2.4.3 Oikeudet vs. rajoitukset

- [20] Onko oikeuksia ja niiden rajoituksia koskevien säännösten osalta kehittämistarpeita? Jos on, niin millaisia?

Rajoitussäännöksiä ei tule laajentaa. Niiden yhteiskuntapoliittinen peruste on aikanaan hyväksytty, ja niiden soveltaminen on vakiintunut. Tekijöille must carry -periaatteen mukaan kuuluva korvausoikeus tulee välittömästi palauttaa vastaamaan kansainvälisten sopimusten periaatteita. Myös sitaattioikeus kaipaa selvennystä, erityisesti digitaalisen aineiston käytön osalta.

- [21] Miten sitaattisäännöstä voitaisiin tai pitäisi selventää?

Nykyisessä asussaan sitaattisäännös aiheuttaa tulkintaongelmia. Sen selventämisellä päästäisiin parempaan oikeusvarmuuteen.

2.4.4 Kuluttajanäkökulma

- [22] Ovatko kaikki odotukset kuluttajalaitteiden, teknisten järjestelmien ja aineistojen yhteen toimivuudesta oikeutettuja?

Tekijänoikeusteollisuuden teknisen suojauksen tarve on epäilemättä perusteltua. Uusimmissa kannanotoissa teollisuuden edustajat korostavat kuluttajaystävällisyyden ja laiteneutraalisuuden merkitystä. Samalla kuitenkin painotetaan tarvetta teknisen suojauksen ylläpitämiseen. Tasapaino löytynee lisensointimallien kehittymisen myötä. Lopullisen ratkaisun asiassa tekee kuluttaja. .

- [23] Pitääkö teknisten suojakeinojen oikeudellista suojaa pitää yllä teknologian kehittäjän ja/tai sisällön levittäjän taloudellisten etujen vuoksi?

Käytännössä teollisuuden intressit ovat suurimmat. Viime kädessä asian ratkaisee kuluttaja.

- [24] Pitääkö tämä oikeudellinen suoja – ja missä tapauksissa – murtaa kuluttajien edun vuoksi ja kilpailun lisäämiseksi?

Tietty tasapainottaminen on perusteltua kuluttajien oikeuksien turvaamiseksi. Kyse on teollisuuden ja kuluttajan suhteesta elämyshyödykkeen hankkimisessa ja sen tasapuolisista ehdoista.

- [25] Voiko kuluttajan edusta olla kysymys jossakin muussa tilanteessa kuin vastikkeellisessa, esim. jos henkilö saa hyödykkeen haltuunsa tai käyttöönsä ilmaiseksi?

Tekijöillä tulee olla oikeus teknisten keinojen avulla rajoittaa kopiointia oman tulonmuodostuksensa turvaamiseksi. Teosten yksityisestä kopioinnista, jota ei ole teknisesti rajoitettu, tulee periä tekijälle tuleva hyvitysmaksu.

2.4.5 Kilpailuoikeus

- [26] Missä määrin pakottavilla järjestelyillä, esimerkiksi oikeuksien hallinnointiin puuttumisella tulisi ottaa kilpailuoikeudellisia näkökohtia nykyistä paremmin huomioon?

Valtion tulee omalta osaltaan huolehtia kilpailun tehokkaasta toteutumisesta. Kilpailutilanteen vääristymisestä on nähtävissä merkkejä. Esimerkiksi pyrkimykset määritellä uudet lähetystekniikat tekijänoikeuskorvauksista vapaiksi eivät voi olla oikeudenmukaisia kilpailuoikeudenkaan näkökulmasta. Tekijöiden sopimusvapautta ei tule missään tapauksessa rajoittaa. Tasa-arvo saavutetaan neuvotte-lujen kautta ja olemassa olevat oikeudet säilyttäen. Lainsäädännöllä ei tule puuttua markkinoiden kehitykseen.

2.5 ASIAKYSYMYKSIÄ

2.5.1 Yksityinen kopiointi

- [27] Kuinka laajalle yksityisen kopioinnin vapauden tulisi ulottua? Tulisiko laissa asettaa nykyistä selvemmat kappale- ym. rajat?

Nykyiset säännökset ja niihin otetut tulkintalinjat vastaavat parhaiten tasapuolista kehitystä.

- [28] Tulisiko digitaalista yksityistä kopiointia säännellä eri tavalla kuin analogista? Kappalemääräinen rajoitettu kopiointimahdollisuus?

Nykyinen säätely on riittävä. Teknisten suojausten käyttö vaikuttaa tilanteeseen teknologian nykyisessä kehitysvaiheessa. Asiaa tulee siltä osin luonnollisesti seurata.

- [29] Tulisiko teknisten suojausten käyttäjät velvoittaa mahdollistamaan rajoitettu yksityinen kopiointi?

Kilpailu ja kuluttajien tottumukset vaikuttavat asiaan osaltaan. Lainsäädäntö ei voi yksin määrittää kuluttajien tarpeita; tasapaino löytyy teollisuuden ja kuluttajien vuorovaikutuksessa. Eräät kannanotot viittaavat siihen, että teollisuuden kanta on kääntymässä kuluttajaystävällisempien ratkaisujen suuntaan.

- [30] Mahdollinen säädetty karenssi-aika, jonka aikana kopiointi ei olisi sallittua?

Mahdollista karenssi-aikaa voitaneen säädellä sopimuskäytännöin. Teosten erilaisuuden vuoksi yhtenäistä aikarajaa tuskin voidaan esittää. Asiaa kannattaa kuitenkin tutkia.

- [31] Millaisin edellytyksin ulkopuolisten tallennus- ym. palvelut voitaisiin rinnastaa kotona tapahtuvaan yksityiseen kopiointiin? Tarvittaisiinko erityisiä reunaehdoja?

Säännöstä ei tule soveltaa kopiointipalveluihin; kysehan on elinkeinotoiminnasta, joka perustuu teosten kopioinnille. Kielto olisi omiaan selkeyttämään tulkintaa.

- [32] Miten hyvitysmaksu soveltuisi ulkopuoliseen tallennuspalveluun? Olisiko tallennuspalvelun tarjoaja vastuussa maksun maksamisesta?

Kopioinnin suorittajan tulee muiden toimijoiden ohella olla vastuussa hyvitysmaksun maksamisesta.

2.5.2 Tallennusalusta- ja laitemaksut – Hyvitysmaksu

- [33] Mitä on se yksityinen kopiointi, jota hyvitysmaksulla korvataan?

Hyvitysmaksulla korvataan kaikkea teoksiin kohdistuvaa kopiointia, joka tapahtuu yksityistä kopiointia koskevan säännöksen perusteella. Se ei riipu tekniikasta. Yksityisestä kopioinnista koituu hyötyä laitteiden valmistajille ja erityisesti kuluttajille, koska teokset ovat kestäviä. Hyvitysmaksu on oikeudenmukainen tapa kompensoida tekijälle teoksen käyttöä. Maksun tulee perustua tutkimuksiin.

Sen suuruutta ei voida määritellä sen perusteella, kuinka paljon yksityinen kuluttaja käyttää kopiaimalla valmistamaansa teosta.

- [34] Mikä on sähköisen kaupan liittyvän käyttöluvan myynnin suhde loppukäyttäjän kopiointiin? Sisältyykö käyttölupa oikeus kopioida?

Tämä asia on pääosin sopimuksenvarainen. Tietokoneohjelmien osalta asia on ratkaistu näin, koska ohjelma on tarkoitettu käytettäväksi tietokoneessa, ei muuten.

- [35] Missä määrin ja kuinka pitkäksi aikaa lisensioitu kopiointi ja yksityinen kopiointi jäävät elämään rinnakkain?

Vaikea arvioida. Aika näyttäne.

2.5.3 Uudet jakelutiet ja uudet välittämiskanavat

- [36] Milloin kysymyksessä on sellainen uusi televisio-ohjelman lähetyksen tai välitystapa, joka edellyttää uutta sopimista ja korvausta?

Uusista jakeluteistä ja niiden korvauksista tekijöille päätetään osapuolten välisillä sopimuksilla. Ilman sopimusta uudet lähetystavat eivät tietenkään voi kuulua ilmaistuotteisiin. Perusoikeuksia ei voi sivuuttaa teosten jakelun yhteydessä. Tekijänoikeudellinen suppean tulkinnan periaate on moneneen kertaan vahvistettu korkeimman oikeuden ratkaisuisissa. Sopimusoikeudellisesti uusien jakeluteiden tekijänoikeudellista asemaa tulee tarkastella vallitsevan tulkinnan mukaan. Samalla on otettava huomioon kilpailuoikeus ja laitton hintasääntely.

- [37] Missä määrin ”vanhat” lähetysoikeussopimukset kattavat lähettämisen uusissa lähetysoikeusjärjestelmissä?

Vanhat sopimukset kattavat sopimukseen kirjatut levitystavat ja käyttömuodot. Niihin ei voida jälkikäteisellä tulkinnalla puuttua laajentavasti. Laajennus edellyttää uutta sopimusta.

- [38] Miten teknisten viestintäjärjestelmien kehitys pitää ottaa huomioon ja mikä on kohtuullista?

Kehitys tulee luonnollisesti ottaa huomioon, koska se lisää teosten saatavuutta. Kohtuullista on, että osapuolet vahvistavat tasapuolisissa neuvotteluissa korvauksien asianmukaiset määrät. Kohtuullisuus on yksi tekijänoikeuslain periaatteista, usein se vain ei ole sama tekijän näkökulmasta kuin teollisuuden.

- [39] Miten lähetystekniikan vaihtumisesta aiheutuvat uudet tekijänoikeudelliset tilanteet on otettu sopimuksissa huomioon? Mikä on osapuolten yhteisymmärrys sopimusten sisällöstä?

Sopimuksissa ei lähetystekniikan muuttumisesta ole kattavasti otettu huomioon, vaikka se otettiin neuvotteluissa esiin esim. televisioyhtiöiden kanssa jo vuosia sitten. Tuolloin se ei kuitenkaan herättänyt tarvetta laajempaan keskusteluun. Sopimusten sisältä on selvä: sopimukseen on kirjattu osapuolten oikeudet ja velvoitteet.

- [40] Millaisiin seikkoihin sopimusten korvaukset on sidottu, esim. todellinen vaiko potentiaali-
nen yleisö?

Tiedossamme olevissa sopimuksissa asiasta ei ole määräystä muuten kuin että korvaus on sidottu esim. yleisradiolähettämiseen.

- [41] Millainen merkitys on sillä, että lähetykset tapahtuvat viestintämarkkinoiden eri lohkoilla?

*Asialla on merkitystä, koska kyse on tyypillisesti eri yleisöstä ja siten saataviin saattamisen eri ta-
voista eri kohdeyleisölle.*

- [42] Miten tekijänoikeuslain säännöksillä voitaisiin helpottaa ratkaisuja?

Toteamalla tekijänoikeuden perusoikeuksien ulottuminen niihin.

2.5.4 Sopimuslisenssijärjestelmä

- [43] Voitaisiinko meillä säätää ”yleinen sopimuslisenssi”, joka korvaisi nykyiset sektorisäännökset ja laajentaisi periaatteen käyttöalaa kaikille aloille, joilla on edellytyksiä tällaisiin sopimuksiin?

*Sopimuslisenssijärjestely on kannatettava, koska siten vältettäisiin kapea-alainen sääntely. Erityis-
alojen tarpeita on vaikea ennakoida, joten sääntelystä tulee väkisinkin tapauskohtaista. On pyrittä-
vä joustavaan ratkaisuun, jota osapuolten on helppo käyttää ja jonka toteutus on oikeudenmukai-
nen. Siten voitaisiin välttää tekniikan muuttumisesta johtuvat ongelmat. Kokemukset uusista sopi-
muslisenssijärjestelmistä ovat vähäiset.*

- [44] Vai pitäisikö sopimuslisenssisäännöksiä poistaa?

➤

Niitä ei tule poistaa.

2.5.5 Yksilöllinen sopiminen ja oikeuksien kollektiivihallinnointi

Sopiminen on tekijänoikeuden toimivuuden perusta

- [45] Mitä säännöksiä tekijänoikeuslain 3 luvusta voitaisiin kumota?

*Ei varsinaisesti mitään. Kustannussopimusta koskevat säännökset ovat vanhahtavia ja kaipaavat
korjaamista nykytilaa vastaaviksi. Vaarana on se, että säännökset painotetaan liiaksi kustantajaläh-
töisiksi. Tekijän neuvotteluasema on aivan välttämätöntä turvata lainsäädännöllä.*

- [46] Pitäisikö kumota säännös, jonka mukaan oikeuksien edelleen luovuttaminen ja teoksen muutta-
minen ei ole sallittua, ellei siitä ole sovittu?

*Tätä säännöstä ei tule kumota. Kyseessä on yksi tekijänoikeuden perussäännöksistä. Se on säännös,
joka voidaan sivuuttaa vain neuvottelemalla, ja niin on oikeudenmukaistakin. Oikeuksien vapaa
edelleen luovuttaminen ja muuttaminen heikentäisi tekijän asemaa entisestään.*

- [47] Pitäisikö harkita vahvempia tai jopa pakottavia säännöksiä joihinkin kohtiin?

Oikeuden edelleen luovuttamista koskevaa kieltoa voitaisiin terävöittää. Se helpottaisi yksittäisen tekijän epätasa-arvoista asemaa neuvottelutilanteessa. Siirtokielto-olettaman vastaiseen luovutukseen vetoamisen tulisi selkeästi edellyttää kirjallista sopimista ja kohtuullisten ehtojen toteutumista. Tärkeä säännös.

- [48] Olisiko sääntelyssä edelleen otettava huomioon sopijapuolten mahdollisesti keskenään epätasapainoinen asema?

Aivan ehdottomasti. Tekijän asema juuri kääntäjien ammattiryhmässä on täysin alisteinen. Tilannetta käytetään surutta hyväksi mitä erilaisimmissa tilanteissa. Kääntäjän ja toimeksiantajan tulkinta kohtuullisuus-käsitteen sisällöstä on täysin erilainen. Lakiin tulisi ottaa säännös, jonka mukaan kustantajan on osoitettava sopimuksen olevan kohtuullinen.

- [49] Pitäisikö elokuvaamisoikeutta koskeva olettasäännös muuttaa nykyisiä elokuvan markkinoita vastaavaksi?

Tästä kääntäjillä ei ole kokemuksia.

Kollektiivihallinnointi

- [50] Pitääkö oikeuksien yhteisvalvonnasta säätää jotakin lisää?

Yhteisvalvonta puolustaa paikkaansa tehokkaana ja oikeudenmukaisena järjestelmänä. Joillakin sektoreilla se myös turvaa tekijän neuvotteluaseman riittävästi. Kilpailuoikeudellinen tasapaino on saavutettu, ja sitä ylläpidetään yhteistyössä kilpailuviranomaisten kanssa. Teosten yhteisvalvontamuodot ovat yleisesti hyväksytyjä ja välttämättömiäkin.

Komission suositus online-musiikkipalveluista

- [51] Miten on yleensä syytä suhtautua ei-sitoviin komission suosituksiin?

Komission suosituksia tulee tällaisissakin tapauksissa pohtia ja niiden merkitystä tulee arvioida tapaus tapaukselta.

2.5.6 Tekijänoikeuden loukkaukset

- [52] Mitkä ovat kokemukset oikeuskäytännöstä normeja ja sanktiointia koskevissa kysymyksissä?

Tekijänoikeuslain säännökset ja niiden sisältö ovat oikeuskäytännön perusteella yllättävän huonosti hahmotettavia ja vaikeaselkoisia Tämä korostuu erityisesti alioikeuksissa.. Korkein oikeus on kuitenkin viime aikoina muutamilla ratkaisuillaan ohjannut tulkintaa oikeaan, oikeudenhaltijan etua korostavaan suuntaan.

- [53] Miten Suomen enforcement-järjestelmä toimii?

Yleiseurooppalaisittain se toimii vähintään tyydyttävästi. Suomen geopoliittinen erityisasema vaikuttaa ratkaisevasti järjestelmän toimintaedellytyksiin. Suomen lähialueet ovat osin tekijöiden näkökulmasta painajaismaisia. Selkeä parannus olisi oikeushenkilöiden rangaistusvastuun säätäminen koskemaan myös tekijänoikeudenloukkauksia.

2.5.7 Vertaisverkko, P2P

- [54] Onko suojattu aines verkkoympäristössä kuin putkivettä?

Tällaisia näkökantoja esitetään. Teknisten suojakeinojen avulla tilannetta voidaan ehkä jotenkin korjata. Myös Turun hovioikeudessa vireillä oleva ensimmäinen suuri P2P-juttu näyttäneen suunta- viivoja. Valistusta on lisättävä ja sääntelyä laajennettava operaattoreiden toiminta-alueella.

- [55] Yleinen lisenssi? Muu järjestely? Mikä puhuu yleistä lisenssiä vastaan tai puolesta?

Yleisen lisenssin mahdollisuutta kannattaa tutkia. Kaikessa toiminnassa tulee kuitenkin säilyttää tekijän määräämisvalta ennallaan.

2.5.8 Linkitys

- [56] Pitäisikö em. periaatteisiin tehdä tarkennuksia, korjauksia tai laajennuksia?

Linkitys ei liene suuri ongelma nykyisen lain kannalta.

2.5.9 Verkkoaineiston status

- [57] Pitäisikö säätää siitä, että tekijänoikeuteen vetoamisesta voi sitovasti luopua? Millainen tällainen sääntely voisi olla? Olettamasäännös?

Esitetyn kaltaista sääntelyä ei tarvinne tehdä erikseen. Asia hoituu tahdonilmaisulla.

2.5.10 Verkkoaineiston käyttö lupaolettaman pohjalta

- [58] Onko tällainen lupaolettama olemassa?

Kuluttajien käsityksissä tällainen lupaolettama lienee olemassa. Sen perusteella ei tekijöiden oikeuksia kuitenkaan tule heikentää. Jokaisen tekijän on itse voitava päättää teoksensa vapaudesta myös verkkoympäristössä. Erilaisia vakiintuneita toimintatapoja on olemassa (esim. Common Creatives – hanke). Verkkoympäristössäkin tekijän on saatava itse ratkaista teoksensa kohtelu ja vapauden raja.. Monimuotoisuuden on säilyttävä periaatteena.

- [59] Mihin lupaolettama ulottuu?

Jokaisen tekijän itsensä antamaan rajaan saakka.

- [60] Voitaisiinko ja/tai pitäisikö lupaolettamasta säätää?

Tarvetta tällaiseen säätämiseen ei liene olemassa.

- [61] Mikä voisi olla säädetyn lupaolettaman laajuus (esim. yritykset, oppilaitokset, organisaatioiden sisäinen käyttö, myös intranet-käyttö)?

Lupaolettama on osapuolten keskinäinen rakenne eikä siitä tule säätää laissa. Tähän asti sopimusli-senssi on toiminut hyvin. Kokemukset paljastavat aikanaan uusia alueita kattavien uusien säännös-ten toimivuuden.

- [62] Miten hakukoneiden toiminnallisuuksia voidaan arvioida tekijänoikeuslainsäädännön valossa?

2.5.11 Hakukoneet

- [63] Miten arvioida hakukoneiden toimintaa sinänsä tekijänoikeuden valossa?

Hakukoneiden toimintaa voidaan tarkastella erikseen myöhemmin teknisten suojakeinojen ja teki-jänoikeusmerkintöjen yhteydessä.

- [64] Miten se suhtautuu lupaolettamaan ja linkitykseen?

2.5.12 Sovellettava laki

- [65] Jotta tekijänoikeuden kansainvälinen järjestelmä toimisi paremmin, pitäisikö tehdä uusi kansain-välinen yleissopimus sovellettavasta laista?

Sitä on tulevaisuudessa syytä harkita.

2.5.13 Enforcement tietoverkoissa

- [66] Millaista kansainvälistä lisäjärjestelyä tarvittaisiin?

Viranomaisyhteistyö rajojen yli on aivan välttämätöntä.

2.5.14 DRM-järjestelmät

- [67] Millaisia DRM-järjestelmiä on tällä hetkellä käytössä ja miten ne vaikuttavat markkinoihin ja tekijänoikeuksien toteutumiseen?

Kääntäjien kokemukset asiasta ovat vähäiset. Tiedossa olevat järjestelmät ovat yleisesti ottaen kan-keita. Käyttäjät ratkaisevat asian lähitulevaisuudessa.

- [68] Pitäisikö lainsäädännöllä tai muilla järjestelyillä tukea DRM:ien käytön laajentamista?

Teknisten suojakeinojen rikosoikeudelliset ulottuvuudet ovat käytännön tasolla ongelmallisia. Sinänsä DRM on vain väline teollisuuden ja myös tekijöiden oikeuksien turvaamisessa.

2.5.15 Tekniset suojakeinot

- [69] Ovatko sähköisen musiikki- ja muun aineistokaupan yhteensopivuuskysymykset ja kuluttajan-suoja relevantti kysymys?

Aivan ehdottomasti ovat.

- [70] Tulisiko säätää kielto ja sanktio teknisten suojausten käyttämisestä public domain- ym. tekijänoikeussuojan ulkopuolella olevan aineiston jakelussa?

DRM-sääntely koskee jo osin maksullisia digitaalisia palvelutoimintoja mm. RL 38 luvun 8a §:n johdosta. Asiaa voidaan tutkia. Siihen liittyy kuitenkin hankalia oikeuspoliittisia kysymyksiä, koska vapaat teokset ovat vapaita.

- [71] Millaisia ongelmia vahvojen/heikkojen suojausten määrittelyyn liittyy?

Tästä ei ole kokemuksia. Teollisuus tekee päätökset suojaustekniikan laadusta ja vahvuudesta.

- [72] Miten teknisten suojausten oikeudellinen suoja toteutuisi parhaiten ja saisi aikaan tavoitellut vaikutukset?

Siten, että kuluttajat hyväksyvät suojausten mahdollistamat toimintamallit.

- [73] Suojan kansainvälinen aspekti? Kenelle suojaa pitää myöntää?

Kaikille tekijöille maasta riippumatta.

2.5.16 Tekijänoikeuden hallinnointitiedot

- [74] Miksi kukaan ei problematisoi tätä? Siksi, että hallinnointitietojen tarkoituksena ja suojan tarve ovat ymmärrettäviä?

2.5.17 Tekijänoikeusmerkinnät

- [75] Miten tekijänoikeusmerkintöjen ja -ilmoitusten käyttöä voitaisiin parhaiten edistää?

Tekemällä tekijänoikeusmerkinnöistä ja -ilmoituksista pakollisia.

- [76] Miten tekijänoikeusmerkinnät voitaisiin sisällyttää yritysten, korkeakoulujen, valtionhallinnon ym. tekijänoikeusstrategioiden osaksi?

Ottamalla ne opetuksen piiriin jonkin oppiaineen osana tai erillisenä aineena.

2.5.18 Open Source- ja Creative Commons -hankkeet

- [77] Millä tavoin OS- ja CC-periaatteita voitaisiin soveltaa ja niiden käyttöä edistää tekijänoikeudellisessa sopimustoiminnassa?

Lisäämällä tietoa erilaisista vaihtoehdoista.

- [78] Pitäisikö ja miten lainsäädännön tukea avointa julkaisutoimintaa, CC:tä ja vastaavia?

Tämä ei ole lainsäädännön tehtävä.

- [79] Mihin OS- ja CC-periaatteet sopivat, mihin eivät?

Se jää nähtäväksi. Kysehän on vain eräistä mahdollisuuksista.

- [80] Miten vaikuttaa CC:n ideologinen yhdysvaltalainen tausta?

Kyse on, kuten sanottua, vain yhdestä mahdollisuudesta.

- [81] Millaisia esteitä tai vaikeuksia tekijänoikeus aiheuttaa tekijöille teosten avoimen jakamisen ja muokkaamisen suhteen?

Kysymys on erikoinen, koska teosten avoin jakaminen ei ole mikään tavoite, vapaa muokkaaminen vielä vähemmän. Yksinoikeutta tulee kunnioittaa myös verkossa.

2.5.19 Suoja-ajat

- [82] Tulisiko lähioikeuksien suoja-aikoja pidentää?

Asiaa tulee harkita tasapuolisuuden näkökulmasta.

- [83] Tulisiko musiikkiteosten suoja-ajan laskemista yhtenäistää?

Se saattaisi olla tarkoituksenmukaista.

2.5.20 Orvot teokset

- [84] Pitäisikö mahdollisen ratkaisun koskea vain arkistoja tai kirjastoja?

Jos teoksen tekijää ei tunneta tai oikeudenhaltijaa todistettavista yrityksistä huolimatta tavoiteta, asia voitaisiin parhaiten ratkaista kollektiivijärjestelyn avulla. Sopimuslisenksi voisi toimia tässäkin mainiosti.

- [85] Tarvitaanko erikoisratkaisu myös muun tyyppisiä käyttöjä varten?

Jos tarvitaan, käytetään kollektiiviratkaisua.

- [86] Milloin ratkaisu vaatii kohtuudella myös käytön korvaamista?

Aina silloin, kun käyttö kuuluu yksinoikeuden piiriin.

2.5.21 Levitysoikeus ja sen raukeaminen

- [87] Tulisiko äänitteiden kirjastolainaukselle säätää karenssi-aika?

Tämä on sopimuksenvarainen asia.

2.5.22 Tekijänoikeudet ja verotus

- [88] Pitäisikö tulojen jaksotus verotuksellisesti useammalle vuodelle hyväksyä laajemmin sellaisten tekijöiden osalta, joiden tulot vaihtelevat pitkien projektien takia huomattavasti? Vrt. Ruotsin tekijätilijärjestelmä.

Tulojen jaksotus on erittäin kannatettava ajatus. Tulot ovat eri vuosina usein kovin erilaisia, joten tasapaino voitaisiin saada jaksotusta hyödyntämällä. Myös sosiaaliturvan parantaminen on ainakin kääntäjien osalta tarpeen.

- [89] Miltä osin ja millaisin ehdoin tekijänoikeustulo voisi tuloverotuksessa olla pääomatulon tapaan verotettavaa? Millä tavoin alkutuotannon yhtiöittäminen toimii?

Pääomatulomallia voitaisiin joissain tilanteissa harkita, jotta tulotaso muodostuisi kohtuulliseksi. Ensisijaisesti tulee kuitenkin ottaa tarkasteluun tekijänoikeustulon verotuksellinen asema tekijän työtulona.

- [90] Miten tekijänoikeustuloon liittyvää sosiaaliturvaa voitaisiin parantaa?

Riittävän ansiotason turvaaminen on kääntäjien tavoite, koska palkkioista useimmiten maksetaan myös oma sosiaaliturva. Tekijänoikeustulo on olennainen osa kääntäjien toimeentuloa.

2.5.23 ”Aidatut puutarhat” – Rajatut vapaat käyttöalueet

- [91] Millaisilla yleisillä reunaehdoilla tällainen ”selventäminen” olisi mahdollinen?

Ei tunnu suositeltavalta; kysehän on kuitenkin tekijän yksinoikeuden käyttämisestä.

Linkittäminen

- [92] Olisiko mahdollista selventää linkityksen tekijänoikeudellista arviointia lakia muuttamatta?

Mahdollisesti, mutta lieneekö tarpeellista?

- [93] Mitkä tekijänoikeudelliset seikat muodostuisivat merkityksellisiksi? Moraaliset oikeudet?

Moraaliset oikeudet ovat verkossa erityisen haavoittuvia.

Tieteellinen ja tekninen tieto

- [94] Miten voitaisiin selventää aineistojen käyttöä tieteellisessä tarkoituksessa?

Sitaatiooikeus voisi vaatia keskustelukierroksen ja arvioinnin.

- [95] Mitä ongelmia saatavuudessa on?

Eräät opinnäytetyöt

- [96] Voisiko vapaus ulottua opinnäytteen siirtämiseen oppilaitoksen ulkopuolelle tilaajalle?

Myös opinnäytteiden hyödyntämiseen tulee olla tarvittava lupa.

- [97] Vai pitääkö tilanteen olla ”closed circuit” -käyttö oppilaitoksessa?

Ks. edellinen vastaus.

Mediakasvatus

- [98] Voisivatko kaikki oikeudenhaltijat lähteä näihin talkoisiin?

Talkoot eivät tarkoita oikeuksista luopumista. Mediakasvatukseen tulee kuulua myös tekijän oikeuksien kunnioittaminen.

Julkinen taidevaranto

- [99] Miten voitaisiin edistää kansalaisten mahdollisuutta päästä osalliseksi kansallisista taidevarannoista?

Järjestämällä asiat sopimusoikeudellisesti kuntoon.

- [100] Voitaisiinko ajatella sellaista periaatetta, että julkiseen kokoelmaan hankittu teos tulee sekä laitoksen tiloissa vierailevien kansalaisten että verkon kautta virtuaalisten kävijöiden saataville?

Jos se sopimuksella onnistuu. Verkkoympäristössä otettava huomioon kansainvälinen aspektit.